

Kes või mis on Oskar?

Andrei Hvostov
(trupile peetud loengu põhjal)

VÄIKE TRUMMILÖÖJA

1920. aastail, kui natsionaalsotsialistlik liikumine oli Weimari vabariigis tõusuteel ja ülejäänud, vanad ja soliidsed erakonnad NSDAPga mõneti hädas – ei teadnud, kuidas parteid liigitada ja sellesse suhtuda –, kippusid vanad parteid ja nende teenistuses olev ajakirjandus muuhulgas Hitlerit naeruvääristama. Natside suhtes kriitilistes ajalehtedes olid küllaltki levinud karikatuurid, kus Hitlerit kujutati väikese trummilööja, põlvpükstes poisijupatsina, kelle kõhul ripub trumm. Tavaliselt oli pildil ka mõni soliidne härrasmees, näiteks *Reichspräsident* Hindenburg või kantsler Franz von Papen, kes seda naeruväärset tegelast, trummilööjast poisijõmpsikat kantseldas.

Miks Hitler 1932. aastal valitsusse võeti? Vanad erakonnad arvasid, et suudavad ta kampa võttes maha suruda ja ära taltsutada.

Hitlerit väikese trummilööjana kujutav meem levis üsna laialt. Hitler vastas teadantundud võttega: ta võttis vastaste pilgetest tuttava kujundi omaks ja muutis selle hoopiski auasjaks. Ta teatas, et ongi trummilööja: sest natsiliikumine – *Bewegung* – ei ole kaugeltki kaootiline, vaid marsib sirges kolonnis. Loomulikult peab kolonni ees olema keegi, kes annab takti. Ta esitles trummilöömisoskust tugevusena, omadusena, mida teistel ei ole. Niisiis vastandas Hitler oma organiseeritust teiste pürgimuste kaootilisusele.

HÄÄL KUI SUURIM RELV

Oskar ei suuda oma häällega mitte ainult klaasi purustada, vaid mõjutab ka inimesi, et need poisi koolis rahule jätaks ja teda enam sinna ei kutsuks. Ta oskab hääle abil inimestega manipuleerida. Ka Hitleri üheks suuremaks relvaks oli tema hääl. Kuna oleme harjunud arhiivikaadritega, kus Hitler kõnesid pidades karjub, võib tema kõnekunstioskustest tekkida ühekülgne pilt. Tegelikult oli kõikidel Hitleri kõnedel selge struktuur: mees alustas kobavalt, otsivalt, ent tasapisi muutus tema jutt üha tungivamaks, hoogsamaks, voogavamaks. Viimaks hakkas hääl tõusma, kuni saabus kulminatsioon: ta karjus. Siis tasandas Hitler järsult häält ja lõpetas. Hitleril oli kindel reegel: kõne lõpetanud, tõstis ta käe, tervitas rahvast ja lahkus. See oli uudne. Enne teda oli poliitikutel kombeks jääda pärast esinemist kõnepulti ja vastata küsimustele. Nõnda sai rahvas esitada rumalaid ja kiuslikke küsimusi – kahtlemata oli publiku seas oponente –, ja nii hajus kõne mõju. Seda viga ei teinud Hitler kunagi.

1942. aastal käis Hitler Mannerheimi 75. juubeli puhul Soomes. Hitler ja Mannerheim kohtusid kupeevagunis, kuhu Yle raadio helitehnik oli salaja pannud üles mikrofoni, mis vestluse talletasid. Niisiis on säilinud ülesvõte, **kus kuuleme Hitlerit rääkimas normaalse häällega.**

Ehkki hiljem tegi Hitler häälepaeltele liiga, oli tema hääl 1920. aastail veel rikkumata ja valdas kõiki vajalikke tämbreid. Üks mehe kaaskondseid Müncheni ajast oli Ernst Hanfstaengl. Viimast tuntakse historiograafias Hitleri pianistina, kelle klaverimäng füürierit tarvidusel rahustas. Oma mälestustes kirjutab Hanfstaengl, et kuuldes esimest korda Hitlerit rääkimas, oli ta mehe häälest üdini võlutud.

IGAVENE NOORUK

Hitleri plaane ja poliitilisi eesmärke on nimetatud infantiilseks. Iseäranis on niisugust hinnangut kutsunud esile tema arhitektuurialased ettevõtmised, sealhulgas Berliini ja Linzi ümberehitamise plaanid. Viimasesse pidi muuhulgas rajatama suur kunstimuseum, mis koondanuks suuri kunstiteoseid kogu Euroopast, ehk isegi maailmast. Väidetavalt oli Hitler visandanud Linzi ümberehitamisplaani 15-aastasena. Aja jooksul ei muutunud nägemus kuigivõrd: ka 50-aastaselt suhtus Hitler noorepõlveplaani selle loomisajale omase innuga.

Teine näide: poisipõlves luges Hitler palju saksa kirjaniku Karl May seiklusjutte Metsikust Läänest (neid luges ka Günter Grass). Aga teise maailmasõja ajal, kui Hitleril tekkis kindralitega arusaamatusi ning ta heitis viimastele ette ebakompetentsust, olla ta ühel nõupidamisel käratanud, et nad saaksid strateegiast paremini aru, kui oleksid omal ajal lugenud Karl May Metsiku Lääne jutte. Tagatipuks olevat ta isiklikult kinkinud kindralitele jõuludeks Karl May seiklusjuttude kogumiku.

SUUR ISEÕPPIJA

Kui Oskaril õnnestub koolist ära hiilida, hakkab ta oma lugemisoskust arendama kahe raamatu varal: Johann Wolfgang Goethe „Hingesugulased” (1809, eesti keeles 2019) ja ungari ajakirjaniku René Fülöp-Milleri „Rasputin ja naised” (täieliku pealkirjaga „Püha kurat. Rasputin ja naised”, 1927). Paneme tähele, et Oskar loeb kahte raamatut, mis näivad vastandlikud. Kui jaotada inimene naba juurest pooleks, tähistab „Rasputin ja naised” kõike seda, mis jääb sealt allapoole, Goethe aga üles. „Rasputin ja naised” oli Grassi koduses raamatukogus olemas. Tema ema osales suure lugemishuvilisena isegi lugemisklubis. Žanriliselt on tegu pornograafialähedase teosega.

Ernst Hanfstaengli mälestustes on kirjeldatud ka Hitleri raamaturiulit, mille ülemises osas leidis üldkäsitlusi, nagu maailmaajalugu ja filosoofia ajalugu – teoseid, mida üldiselt meelsasti eksponeerime, et demonstreerida oma tarkust. Alumistel riulitel olid aga seksuaalkommete ajalugu ja raamatud erootikakunstist. Niisiis jagunes Hitleri isiklik lugemisvara Oskari omaga sarnaselt.

Ka Adolf Hitler oli suur autodidakt. Tal polnud ülikooliharidust, gümnaasiumis õppis ta kehvapoolselt. Raamatus „Mein Kampf” kirjutab mees, et haris end ise, käies raamatukogudes ja kunstinäitustel.

JUTUD SLAAVI JUURTEST

Oskaril on kašuubi juured. Tegude on lääneslaavi rahvakilluga, keda võib võrrelda setudega. Nimelt jäävad kašuubid saksa ja poola kultuuriruumi vahepeale. Niisiis on Oskaril ema poolt slaavi juured.

Mis puutub Hitlerisse, oli Trummilööja kõrval tema teiseks sagedaseks hüüdnimeks Böömi Kapral – Böömimaa asus praegusel Tšehhi territooriumil. Nimelt levitati kuuldusi, et Hitler polegi õige sakslane – tema tegelik nimi olla Hitlercek. Samal ajal sosistati kuluarides, et mehel on hoopis juudi juured.

KUMMALISED SUHTED NAISTEGA

Lühidalt öeldes on Oskari suhted naistega üpris kummalised. Sama võib väita Adolf Hitleri kohta.

Hitler oli võlutud pikka kasvu blondidest naistest ning sageli tuli parteikaaslastel teda oma abikaasa juurest eemale peletada. Teisalt ütles Hitler, et tema ainus pruut on Saksamaa. Selles võib olla tõetera: mees oli poliitilisele võitlusele sedavõrd pühendunud, et tal ei jäänudki armuseiklusteks aega ega võimalusi.

